

túlzásait látjuk (*travail dirrigé*), nyugodtak lehetünk, hogy a gyakorlat megmutatja a helyes középutat annál is inkább, mert a konzervatív tanári testület is megakadályoz minden helytelen irányba való terelődést.

Ha dolgozatom az ismertetésen kívül egy-két tekintetben: ösztönzésül is szolgált, megtaláltam fáradságom jutalmát. Ösztönzésnek tartom azt is, hogy az ismertetés alapján ragaszkodunk a sajátunkhoz s azt igyekszünk mentül tökéletesebbé fejleszteni.

Jámbor György.

IRODALOM.

Dr. Fináczy Ernő: A klasszikus nyelvek és irodalmak tanításának kérdése.
Budapest, 1927. (23 lap.) Kir. Magy. Egyet. Nyomda.

A címűl írt füzet Dr. Fináczy Ernőnek, a budapesti Pázmány Péter-Tudományegyetem ezidei Rector Magnificusának a tanév ünnepélyes megnyitása alkalmából mondott beszédét foglalja magában. Olyan kérdést fejtetget, amely mindaddig nem kerül le a problémák napirendjéről, amíg csak az emberi művelődés kontinuitása meg nem szakad. Aktualitást kölcsönöz neki az a körülmény, hogy Fináczy, mint az egyetem pedagógus professzora, a rektori székéből hallatja szavát a klasszikus tanulmányok hivatásáról akkor, amikor középiskoláink életét újjászervezésük következtében új tantervek és utasítások irányítják s ezért következtetéseinek levonásában a magyar nemzeti nevelés s a magyar tanárképzés ügyének tett elsősorban szolgálatot, amikor rámutatott egyrészt a latin nyelvi oktatás hiányaira, másrészt megjelölte az orvoslás eszközeit is.

Fináczy három táborra osztja a klasszikus nyelvek tanításának ellenzőit. Az elsőbe tartoznak a pozitivisták (Diderot, Comte Agost, Herbert Spencer, Alexander Bain), akik csakis az exakt tudományokkal akarják az értelmi nevelést biztosítani. A második csoportba sorolja azokat, akiknek véleménye szerint a görög és latin irodalomban rejlő értékek jó fordításokból is megismerhetők. A harmadik tábor képviselői azokból kerülnek, akik azért ellenzik a klasszikus nyelvek tanítását, mert az antik népek műveltségének értékes elemei szerintük már felszívódtak modern műveltségünkbe. Ezután sorra veszi az egyes csoportok argumentumait és a maga elvi álláspontjáról szigorú következetességgel igyekszik kimutatni gyengéjüket vagy tarthatatlanságukat. Ebben a vállalkozásában azután rendelkezésére áll nemcsak a pedagógusnak, hanem a filológusnak gazdag fegyvertára is s e kettős vértet tesz apológiáját különösen értékesé és élvezetessé. Az eredeti írói műveknek és fordításuknak egymáshoz való viszonyát pl. olyan meggyőző és szellemes módon tárgyalja, hogy előadásának ez a része egymagában is a legértékesebb adalék az egész probléma megvilágításához.

Egyébként is a szerző a görög-római klasszikusok védelmére alkalmas argumentumoknak oly szerencsés összefoglalását adja, aminőt hasonló célú és nagy apparátussal dolgozó munkákban sem igen találunk. De nem ez a legfőbb érdeme s nem is ez volt a szerző célja közvetlenül. Ennél fontosabb, hogy új szempontot vitt bele a probléma tárgyalásába azzal, hogy e studiumok értékelésével a *hasznossági* tekinteteket élesen elválasztotta azoktól az *eszményi* szempontoktól, amelyek szerintünk is egyedüli helyes és jogosult kritériumai a kérdés megítélésének. Nem is lehet és a jövőben mindinkább kevésbé lehet majd utilisztikus argumentumokkal sikeresen harcolni az ókori klasszikusok tanulmányozásáért. Ezek az érvek az idők és az életviszonyok változásával elveszíthetik bizonyító erejüket, efemer jelentőségük és a klasszikus stúdiumok csupán arról az eszményi magaslatról védhetők meg sikeresen, melyre a szerző felvezeti olvasóit, amidőn a klasszikus nyelvek tanításának multhatatlan szükségességét azzal indokolja, hogy „*ez a tanulmány biztosítja intézményszerűen műveltségünk folytonosságát és ennek állandó tudatát*“. Valóban, minél szélesebb körökben ver gyökeret ez a meggyőződés, annál kevésbé lesz okunk a klasszikus tanulmányok jövőndő sorsa felől kétségbeesni. A tanulságos és eszmekeltő értekezés a pedagógusoknak és filológusoknak, de a kérdés iránt érdeklődő művelt közönségnek is különös figyelmére méltó.

Friml Aladár.

Kornis Gyula: Kultúra és politika. Tanulmányok. Budapest, 1928. Franklin-Társulat. (VIII + 345 l.) Ara 16 P.

Szétosztán megjelent dolgozatoknak utólagos, gyűjteményes kiadása szerintünk csak abban az esetben jogosult, ha azok, legyenek bár alkalmiak, a múlt napi érdeken kívül maradandó értékűek, s mint ilyenek, egy későbbi korban az olvasónak, kutatónak ezen a módon könnyen hozzáférhetővé válnak. Ezt a vaskos kötetet áttanulmányozva, eleve megállapíthatjuk, hogy az e követelményeknek megfelel. Mielőtt azonban méltatásába fognánk, egy személyi, helyesebben egyéni kérdést óhajtunk tisztázni, amely a szerző tevékenységének helyes értékeléséhez lényegesen hozzájárul. Íme egy pedagógus, aki filozófusból lett azzá; nem nyergelt át, benne a filozófia és a pedagógia ki- és befelé termékeny frigyét kötött, amelynek egyik nemes hajtása ez a könyv. Erről az érdekes és életbevágó átalakulásról, mint legilletékesebb, a szerző maga nyilatkozik az Előszóban: „A filozófus levonni iparkodik értékelméletének az emberiség s ennek keretében a nemzet szellemi fejlesztésére vonatkozó következményeit: *a filozófus természetesen alakul át kultúrpolitikussá és pedagógussá*, aki elé annak a problémának kérdőjele kígyózik, vajjon értékeszméi hogyan gyökerezethetők bele a valóságba?“ Majd rámutat arra, hogy erre a döntő lökést mi adta meg: „Nemzetünk történetének 1918-ban ráncsuító tragikus fordulata e sorok írójának lelkét az addiginál sokkal erősebb hangsúllyal a nemzeti-társadalmi lélek gyakorlati kérdései, a kultúrpolitika és a pedagógia felé irányította és ösztönyszerűen annak fontolgatására